

ATMOSFÉRA

PRÍBEH LÁSKY MEDZI HVIEZDAMI

TAYLOR
JENKINS REID

Lindeni

Atmosféra

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.lindeni.sk
www.albatrosmedia.sk

Ljndeni

Taylor Jenkins Reid
Atmosféra – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2026

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS MEDIA

ATMOSFÉRA

TAYLOR JENKINS REID

ATMOSFÉRA

Preložila Zdenka Buntová

Ljndeni

Venujem Paulovi Dyeovi, najdlhšie slúžiacemu letovému
riaditeľovi v NASA a autorovi knihy *Shuttle, Houston*.

Paul, videla som, ako si navigoval mnohé posádky, aby sa
bezpečne dostali domov. Táto kniha by bez teba nevznikla.

POZNÁMKA AUTORKY

Milý čitateľ,

keď si moja dcéra minulé leto ľahla jedného večera do postele, vyšla som von, zahľadela som sa na nočnú oblohu, a vtom som uvidela Venušu. Visela tesne nad stromami a žiarila najjasnejšie zo všetkých hviezd. S dcérou sme sa ju snažili zazrieť už niekoľko dní. Vedela som, že by som malú mala nechať spať, no potichu som sa vkradla do jej izby a od dverí som zašepkala: „Pod' von.“

Keď sme vyšli na dvor, vzala som ju na ruky. Na nosenie na rukách sa už cíti priveľká, no ak je rozospatá, dovoľí mi to. Ukázala som na Venušu.

„Aha, tam je!“ zhíkla. „Vidím ju.“ Ešte som ju chvíľu držala v náručí a obe sme s úžasom hľadeli na nočnú oblohu.

Než som sa pustila do písania tohto románu, na oblohe som rozpoznala nanajvýš Veľký voz, ale zo svojej hlavnej postavy Joan som chcela urobiť vášnivú astronómku, a tak som si stiahla aplikáciu, vyhládala zopár kníh a začala študovať hviezdy. To, čo sa začalo

ako pokus o vytvorenie zaujímavého pozadia pre ľúbostný príbeh, vo mne naštartovalo zmenu v chápaní môjho miesta na svete.

Viete, ak začnete pozorovať nočnú oblohu, začnete sa orientovať v čase a priestore. Dozviete sa napríklad, že ak ste na severnej pologuli a vidíte Oriónov pás, je zima. Podľa toho, kde sa vo vzťahu k hviezde Polárka nachádza súhvezdie Kasiopeja, môžete získať predstavu o tom, koľko je hodín. A čo je najobľúbenejšia vec, ktorú som sa naučila? Hviezdy Altair, Deneb a Vega tvoria na letnej oblohe trojuholník, ktorý vždy smeruje na juh. Ak sa nebudaj niekedy stratíte, nájdite na oblohe tieto tri hviezdy a hneď budete vedieť, ktorým smerom sa pustiť.

Toto ma vždy vylieči, ak ma niečo trápi... stačí mi vydať sa s dcérou do noci. Áno, hojivo pôsobí radosť z času stráveného s dcérou a možno aj vzrušenie z nových poznatkov, no som presvedčená, že úľavu, ktorú cítim, spôsobuje najmä fakt, že tieto hviezdy sa nehýbu.

Ani vy, ani ja nemôžeme urobiť nič, čo by zmenilo ich polohu. Sú oveľa väčšie ako my a za nášho života sa zo svojho miesta nepohnú. Môžeme byť úspešní, môžeme byť smoliari, môžeme konať správne či nesprávne, milovať či strácať svojich milovaných, ten letný trojuholník bude vždy ukazovať na juh. A ja vďaka nemu viem, že všetko napokon dopadne mojím spôsobom dobre, aj keď sa to niekedy zdá nemožné.

Veľmi dúfam, že sa vám tento príbeh bude páčiť. No ešte viac dúfam, že Joan Goodwinová vás dokáže presvedčiť, aby ste dnes večer vyšli von, len čo sa na oblohe objavia hviezdy, a zahľadeli sa na ne. Z celého srdca dúfam, že vás Joan presvedčí, aby ste sa otvorili zázrakom.

Taylor Jenkins Reid

29. DECEMBER 1984

JOAN GOODWINOVÁ VOŠLA DO AREÁLU JOHNSONOVHO VESMÍRNEHO strediska dlho pred deviatou ráno, no v Houstone už bolo na zadusenie. Keď zamierila k budove riadiaceho strediska misii, cítila, že jej na čelo vyrazil pot. Vedela, že za to môže počasie, no nielen ono.

Jej dnešná úloha patrila medzi jej najobľúbenejšie činnosti. Počas tretej misie raketoplánu *Navigator* neletela do vesmíru ako astronautka, ale pracovala v riadiacom stredisku ako CAPCOM letového tímu Orion.

CAPCOM je jediná osoba v riadiacom centre, ktorá smie priamo komunikovať s posádkou raketoplánu, čo je jedna z mnohých úloh zastávaných astronautmi, ktorí práve nie sú na misii.

Toto Joan musela často vysvetľovať ostatným hosťom, keď sa výnimočne dala nahovoriť na nejakú párty. Áno, astronauti sa pripravujú na lety do vesmíru, no pomáhajú aj navrhovať nástroje a experimenty, testujú stravu, pripravujú raketoplán, prednášajú študentom o činnosti NASA, lobujú vo Washingtone za cesty do

vesmíru, komunikujú s médiami a robia množstvo ďalších vecí. Je to vyčerpávajúci zoznam.

Byť astronautom neznamená len dostať sa tam hore. Astronauti sú zároveň členmi tímov, ktoré dostávajú aktuálne posádky do vesmíru.

Navyše, Joan už vo vesmíre bola. Doma mala v nočnom stolíku ťažko získateľný talizman, po ktorom túži každý astronaut: zlatý odznak. Dôkaz, že je jednou z hŕstky tých, ktorí opustili túto planétu.

Veľkolepú trblietavú modravu siedmich oceánov videla z výšky vyše tristo kilometrov. Ako tú farbu pomenovať? *Blankytná? Kobaltová? Ultramarínová?* Neexistuje výraz, ktorý by tú nádheru dokázal výstižne pomenovať. Deväťdesiatdeväť celých deväť desiatín percenta ľudských bytostí, ktoré kedy žili, takú modrú nikdy nevidelo. Ona však áno.

No teraz bola doma, oboma nohami na pevnej zemi a mala svoju úlohu.

Keď s čiernou kávou v ruke vošla ráno do budovy riadiaceho strediska, bola pokojná. Necítila nervozitu, ani strach či clivotu.

To príde až neskôr.

DO RIADIACEJ ČASTI CENTRA VOŠLA cez rozľahlú poslucháreň. Chvíľu sledovala, ako členovia predchádzajúcej zmeny pripravujú dvoch špecialistov misie na výstup do otvoreného vesmíru.

Jej šéf Jack Katowski, vedúci misie Orion, už bol v hlavnej sále a počúval šéfa končiacej sa zmeny, ktorý mu podával hlásenie.

Jack mal vlasy ostrihané nakrátko, šedivejúce spánky a ešte aj v NASA preslávenej svojím stoicizmom si získal povest' neuveriteľne chladnokrvného človeka.

Práve tento človek dlhodobo presadzoval Joan do pozície CAP-COMa. Vytvorili spolu zohraný tím, na čo bola Joan patrične hrdá,

keďže to potvrdzovalo, že je dobrou tímovou hráčkou obzvlášť s posádkou letu STS-LR9 zloženou takmer výlučne z astronautov z jej výcvikovej skupiny.

Veliteľ Steve Hagen bol jedným z ich inštruktorov, no zvyšok posádky – pilot Hank Redmond a špecialisti misie John Griffin, Lydia Danesová a Vanessa Fordová – vstúpil do programu naraz s Joan, výcvik absolvovala spolu s nimi. Túto prácu sa učila vykonávať po ich boku.

Boli pre ňu viac než len kamaráti; niektorí jej boli ako rodina. A komplikované príbehy jej vzťahu s každým z nich prispeli k tomu, že bola presne ten CAPCOM, akého dnes potrebovali, a zároveň poslednou osobou, ktorá by mala túto úlohu vykonávať.

Poslaním raketoplánu bolo vypustiť satelit *Arch-6*, ktorý mal slúžiť na pozorovanie Zeme pre americké vojenské námorníctvo. Lenže včera, druhý deň letu, keď sa tím chystal vypustiť satelit z nákladného priestoru raketoplánu, sa západky zasekli.

Dnes ráno sa Vanessa Fordová a John Griffin pripravovali na výstup do vesmíru, aby sa k nákladnému priestoru dostali zvonka a západky uvoľnili manuálne.

Joan sa pripojila k tímu v riadiacom letovom stredisku. Zaželala dobré ráno letovému lekárovi Rayovi Stoneovi, kývla Gregovi Ullmanovi, vedúcemu technikovi, ktorý zodpovedal za elektrotechniku, životné podmienky na palube a za spotrebný materiál. Vedúceho technika volali všetci skratkou EECOM.

Isaac Williams, CAPCOM končiacej sa zmeny, ju pri odovzdávaní služby informoval o telemetrii a časovom pláne. Fordová a Griff už boli v skafandroch a pred výstupom do otvoreného priestoru dýchali čistý kyslík, aby im z krvi odstránil dusík, čím sa minimalizuje riziko, že im bubliny dusíka poškodia tkanivá. Takzvané prípravné preddýchanie sa malo skončiť o šesť minút. Isaac odišiel a Joan zaujala miesto pri ovládacom paneli.

Jack sa pripojil ku komunikačnému spojeniu s raketoplánom rovnako ako Joan, Ray, Greg a zvyšok letového tímu Orion, pozostávajúceho z dvadsiatich členov, ktorí mali stanovištia v hlavnej sále riadiaceho strediska. V ďalších miestnostiach strediska pracoval podporný tím.

Fordová a Griff ukončili preddýchanie a prešli do prechodovej komory, kde počkajú, kým sa dokončí dekompresia, aby boli pripravení na pohyb v otvorenom vesmíre.

Letová a stredná paluba raketoplánu, na ktorých astronauti žijú a pracujú, sú vždy natlakované tak, aby napodobnili atmosféru na zemskom povrchu, no nákladný priestor, kde sú satelity uložené, kým ich neuvoľnia do vesmíru, takto natlakovaný nie je. Je vystavený vesmírnemu vzduchoprázdnu. Ak by tam Fordová a Griff vstúpili bez skafandrov, z pľúc a krvného obehu by im okamžite vysalo všetok kyslík, do pätnástich sekúnd by stratili vedomie a do dvoch minút by boli mŕtvi.

Ľudské telo – akokoľvek je inteligentné – vzniklo v podmienkach zemskej atmosféry, čo zvädza k tvrdeniu, že ľudia nie sú prispôbení na pobyt vo vesmíre. *Nech už k tomu, akí sme, viedlo čokoľvek, ľudské telo nebolo predurčené na pobyt vo vesmíre.* Joan to však vnímala opačne.

Ľudská inteligencia a zvedavosť, naša vytrvalosť a odolnosť, schopnosť dlhodobo plánovať a spolupracovať priviedli ľudstvo až sem.

Joan verila, že pre vesmír vôbec nie sme nevhodní. Sme presne tí, ktorí by tam mali byť. Sme jediná inteligentná forma života, o ktorej v našej galaxii vieme, ktorá si uvedomuje existenciu vesmíru a snaží sa mu porozumieť.

Sme takí odhodlaní dozvedieť sa, čo leží mimo nášho dosahu, že sme prišli na to, ako zostrojiť raketu a dostať sa mimo zemskej atmosféry. Je to vzrušujúca schopnosť, ktorá láka tvrdých dobrodruhov, no najlepšie ju zvládajú ľudia ako Joan. *Vedátori.*

Skutočným hrdinom vesmírneho výskumu nie je dobrodruh, ale odborník, človek s vášňou pre poznanie, disciplínu a tímovú prácu. Výskum vesmíru nestojí na impulzívnosti, ale na pripravenosti, pokoj je dôležitejší než bezhlavá odvaha. Pri takom vzrušujúcom povolaní to môže vyzeráť ako otravná rutina, keďže každé riziko sa dôkladne analyzuje a kompromisy neprichádzajú do úvahy. Vo vesmírnych programoch niet miesta pre dobrodruhov.

NASA dbá na bezpečnosť každého účastníka, pre každý scenár má pripravený model správania.

Keď sa odtlakovanie prechodovej komory ukončilo, Jack dal Joan pokyn, aby sa spojila s raketoplánom.

Od tej chvíle si uvedomovala vlastný dych a tep srdca. Nie je to preto, že by sa obávala o osud misie – zatiaľ nebol nijaký dôvod na strach –, no vždy, keď sa mala rozprávať s Vanessou Fordovou, zmocnilo sa jej rozochvenie.

„*Navigator*, tu Houston,“ začala.

„Houston, počujeme vás,“ odpovedal Steve Hagen a Hank Redmond sa pridala so svojím typickým texaským prízvukom: „Dobré ráno, Goodwinová.“

„Dnes máme vzrušujúci deň,“ ozval sa hlas Lydie Danesovej.

Joan jej dala za pravdu. „Dnešný program je nabitý, no s radosťou oznamujem, že Griff a Fordová majú povolenie na výstup do kozmu.“

„Rozumiem,“ zareagovala Fordová.

„Áno, príjem potvrdený, Goodwinová,“ ozval sa Griff. „Rád počujem tvoj hlas.“

Začalo sa posledných štyridsaťpäť minút *predtým*.

VANESSA FORDOVÁ MALA UŽ HODINY NA TELE PRIPOJENÉ BIOME dicínske senzory vysielajúce údaje o jej životných funkciách letovému lekárovi, ktorý monitoroval každý jej nádych. No Vanessa vedela, že na Zemi ju stále niekto pozoroval ešte pred tým, než jej na telo umiestnili elektródy.

Riadiace stredisko vedelo o všetkom, čo sa dialo v raketopláne – poznali každú teplotu, každú súradnicu, stav každého spínača. Všade, kam sa Vanessa pohla, Houston bol tam, počul a vnímal všetko okolo nej.

Zdalo sa, že nikoho iného z posádky to netrápi tak ako ju. No vedomie, že tam dolu majú všetci prehľad o jej srdcovej frekvencii a vidia, ako jej telo reaguje, vždy keď Houston prehovorí, v nej vyvolalo pocit, že sa nemá kam skryť.

„Aj ja rada počujem tvoj hlas, Griff,“ povedala Joan. „Dobrý začiatok dňa.“

Vanessa jej na hlase poznala, že sa usmieva. Natiahla sa, položila ruku v rukavici na poklop prielezu z prechodovej komory do nákladného priestoru. V hrudi pocítila chvenie. Dvere nákladného priestoru boli už otvorené, od vesmíru ju delil už len ten poklop.

Poklop prechodovej komory bol jednou z mála vecí v raketo-
pláne, ktoré nevysielali vlastný signál. To, že sa ho chystajú otvoriť, museli Houstonu oznámiť.

Vanessa pozrela na Griffa. Bola rada, že je s ňou práve on. Vždy ho mala rada, a nielen preto, že obaja pochádzali z Nového Anglicka, hoci aj to zavážilo.

„Houston, dekompresia ukončená, otvárame prielez z prechodovej komory,“ povedal Griff.

Vanessa začala otvárať poklop. Snažila sa, aby si jej srdce udržalo pravidelný rytmus. Trvalo jej päť rokov, kým sa prepracovala k tomuto okamihu, snívala o ňom väčšinu svojho života.

Vesmír.

Jej aj Griffovi sa zatajil dych, keď nazreli cez poklop.

Cez okienko kabíny pozerali neraz, no na pohľad, ktorý sa im naskytol, ich to pripraviť nemohlo.

Ten okamih naplno pohltil Vanessinu myseľ. Jasné svetlá lode osvetľovali len bezprostredné okolie, no ďalej bolo všetko čierne. Nijaký horizont, len stena *Navigatora* a potom prázdnota a v diaľke žiarivé farby Zeme.

„Páni,“ zhĺkla a pozrela na Griffa, ktorého ten ohromujúci pohľad obral o reč.

Pohla sa z miesta a prekĺzla poklopom, aby urobila svoj prvý krok do vesmíru. Nohy mala pevné, keď vykročila do tmy, no pri pohľade do prázdnoty, akú v živote nevidela, jej div nevypadli oči.

Pozrela za široké dvere nákladného priestoru a v diaľke uvidela Zem. Ponad púšte severnej Afriky sa tiahli mraky. Na okamih znehybnela a zahľadela sa na Indický oceán.

Odjakživa milovala vznášať sa nad oblakmi, no byť nad nimi takto vysoko jej vyrazilo dych.

„Bože môj,“ hlesol Griff.

Otočila sa k nemu. Obaja boli pripútaní k lodi a Griff sa odrazil.

Nasledovala ho, mieril priamo k satelitu v nákladnom priestore. Výhľad do otvoreného priestoru bol síce úchvatný, no nebola tam preto, aby sa ním nadchýnala: vždy sa túžila „pohrať“ s mechanikou vo výške tristo päťdesiat kilometrov nad zemskou atmosférou.

Keď sa dostali do nákladného priestoru, každý z nich zaujal svoje miesto. Západky boli dokopy štyri – dve na každej strane satelitu.

„Fordová, spomal,“ zavrčal Griff. „Ak vytvoríme rekord za najkratší výstup do vesmíru, našťve ma to.“

„Z tohto teda bohviekoľko času nevyžmýkame,“ namietla. „Veď stačí uvoľniť zopár svoriek. No ak myslíš, dobre.“

Nástrčným kľúčom uvoľnila jednu západku na svojej strane a prešla k druhej. Keď otvorila aj tú, chvíľu počkala, kým Griff neuvoľní aj svoju druhú.

Keď skončil, vzdychol. „Houston, svorky sú uvoľnené, a to najmä vďaka dokonale efektívnej Vanesse Fordovej.“

„Rozumiem, *Navigator*. Dobrá práca,“ zareagovala Joan a dodala: „*Navigator*, v tých skafandroch máte ešte dve hodiny k dobru, takže bude lepšie, ak vás necháme v prechodovej komore pre prípad, že by sa pri vypúšťaní satelitu niečo skomplikovalo.“

„Alebo sa len snažíš byť milá,“ vyprskol Griff.

„No, tu dolu máme pre vás slabosť,“ prišla Joanina odpoveď.

Vrátili sa k prielezu. Griff pustil dnu prvú Vanessu, potom sa k nej pridala a otočil sa, že poklop zatvorí, no zrazu znehybnel, pozrel na Vanessu a zdvihol obočie.

Podľa protokolu mali poklop uzavrieť, no ak ho nechajú otvorený, budú môcť sledovať, ako satelit opúšťa raketoplán.

Vanessa nechcela Houstonu klamať, no neubránila sa úsmevu.

Griff jej ho opätoval, odtiahol ruku a nechal poklop otvorený.

„Houston, sme v prechodovej komore,“ nahlásil.

Obaja sa sústredili na otvorený prielez a pozorne sledovali, ako sa výklopná plošina dvíha do polohy na uvoľnenie satelitu.

„Houston, náklon satelitu je dostatočný,“ počula Vanessa Steva a spomenula si na posledný večer pred štartom misie, ktorý strávili v karanténe na Myse Canaveral. Steve visel na telefóne aspoň hodinu, telefonoval Helene. Hank bol našťvaný, pretože sa nevedel dočkať, kedy bude môcť zavolať Donne, no Steve len stál opretý o kuchynskú linku, žartoval so svojou ženou a okolo prenikavo modrých očí sa mu od smiechu robili vejáriky vrások. Vanessa zrejme počúvala viac, než by asi mala. Zdalo sa, že pre Steva je hračka

byť naraz oboma stránkami samého seba – mužom, ktorým bol na Zemi, a zároveň veliteľom, ktorým bude tu hore. Pre ňu boli tieto dve úlohy vždy v konflikte. „Máme súhlas na vypustenie satelitu?“

„Potvrdené, *Navigator*,“ odvetila Joan. „Máte oficiálne povolenie na vypustenie.“

Pri diaľkovom manipulačnom systéme RMS bola Lydia. Satelit uvoľní ona.

„Rozumiem, Houston,“ odpovedala Lydia. „Uvoľnenie satelitu je pripravené.“

„*Navigator*, správa prijatá.“

Satelit držali v nákladnom priestore dve detonačné šnúry. Vanessa s Griffom sledovali, ako Lydia presne podľa plánu na diaľku jednu z nich odpálila.

Lenže vtom explodovala aj druhá a v takom záblesku, aký Vanessa ešte nevidela. Nepodobalo sa to na nič, čo vídala počas simulácií. Výbuchy roztrhali kovové pásy okolo satelitu na kusy. Trosky sa rozleteli na všetky strany.

Vanessa nechápala, čo sa stalo, uvidela len záblesk kovu a Griff vzápätí zachrčal, akoby mu niekto vyrazil vzduch z pľúc.

Otočila sa a pod opaskom na jeho skafandri zbadala trhlinu. Ak bude vystavený otvorenému kozmu, v priebehu pár sekúnd ho to zabije. Griff si trhlinu rýchlo zakryl rukou.

„Som v poriadku,“ uistil ju. Obaja vedeli, že nateraz ho ruka na poškodenom skafandri ochráni, no hlas mal slabý, prerývaný, akoby mu v pľúcach nezostal žiadny vzduch.

Vtom sa spustil alarm. Vanessa ten zvuk poznala, no v prvom okamihu nevedela, odkiaľ prichádza. Až keď sa Steve, Hank a Lydia rozkričali, pochopila, že došlo k ďalšiemu zásahu.

KEĎ SA ROZOZVUČAL ALARM, JOAN SA ZHLBOKA NADÝCHLA A SNA žila sa zachovať chladnú hlavu, no vtom Greg vyskočil na rovné nohy a jej stiahlo žalúdok.

„Šéf, tu EECOM. Vidíme záporné dP/dT. Tlak rýchlo klesá.“

Jack: „Na akých hodnotách sme?“

Než Greg stihol odpovedať, ozval sa Hankov hlas. Znel rozvážne, ale ostro: „Houston, tu *Navigator*. Máme únik z kabíny. Cítíme rýchly pokles tlaku.“

„Rozumiem, *Navigator*.“ Joan sa snažila ovládnuť a udržať pokojný hlas. Pozrela na Jacka.

Otočil sa k nej, pohľad mal sústredený. „Povedz im, že v plášti majú diery. Podľa miery poklesu tlaku musí byť pomerne veľká, možno aj pol palca. Trup to prerazilo niekde vzadu, s najväčšou pravdepodobnosťou na strednej alebo na letovej palube. Vidia miesto poškodenia?“

Joan tlmočila otázku posádke.

„Nie, Houston, žiadnu diery nevidíme,“ hlásil Hank.

Jack: „Povedz im, nech zo stien odstránia skrinky, krycie panely, skrátka všetko, aby odkryli trup. Všetko musí preč!“

„Rozumiem,“ prikývla Joan.

Jack pokračoval: „Fordovú a Griffa zatiaľ nechaj v prechodovej komore a čo najrýchlejšie začnite s natlakovaním. Povedz im, aby do kabíny pustili kyslík a naplno otvorili dusíkové systémy 1 a 2, aby sme kompenzovali únik, kým tú diery nenájdeme!“

Joan odovzdala pokyny posádke. Jasne, stručne, pokojne. *Toto je NASA. Na každú situáciu máme plán.*

„Rozumiem,“ prišla Hankova odpoveď a posádka sa pustila do práce. „Ideme na to.“

Greg: „Šéf, žiadnu pozitívnu zmenu v rýchlosti úniku nevidíme. Tlak stále klesá!“

Joan vedela, že o zvýšený prívod kyslíka a dusíka sa s najväčšou pravdepodobnosťou stará Hank, zatiaľ čo Steve a Lydia čo najrýchlejšie odstraňujú zo stien všetko, čo sa dá, zväzky káblov, spacie vaky. Obmedzený priestor raketoplánu bol zaprataný množstvom vecí, všetko potrebovali strhnúť, aby našli tú dieru. Každá sekunda, ktorá uplynula, ju naplňala čoraz väčšou úzkosťou.

Obzrela sa, no Jack bol sústredený na Grega.

„V zadnej časti letovej paluby to nie je!“ oznámil Steve.

„Už sťahujem skrinky zo strednej paluby!“ zakričala Lydia.

Greg pozrel na Jacka a pokrútil hlavou.

Jack frustrovane tresol po riadiacom pulte a otočil sa k Seanovi Guttersonovi, ktorý mal na starosti mechanické systémy. „RMU, čo tam máš? Čo nevidia? Potrebujem informácie! Zostáva nám pár sekúnd!“

Všetci už boli na nohách. Zavládol taký rozruch, že Joan nepočula vlastné myšlienky.

Pri výcviku si prešla krízovými situáciami s rýchlo klesajúcim tlakom a vedela, že problém sa podarí vyriešiť, jedine ak nájdu presné miesto úniku.

Inak posádka zahynie.

Toto je NASA. Na všetko máme plán.

KEĎ VANESSA ZATVORILA POKLOP, V PRECHODOVEJ KOMORE SA začal vytvárať tlak, no stačil jej jediný pohľad na Griffa, aby vedela, že stráca vedomie. Vsunula ruku pod jeho, pritisla ju na dieru v jeho skafandri a stlačila mu spodnú časť brucha.

„Griff, Griff,“ prihovorila sa mu. Nijaká odpoveď. „John Griffin, počuješ ma?“

Keď zažmurkal, nevedela určiť, či to urobil zámerne. „Hurá,“ zaplesala. „Mám ťa.“

Nedokázala presne určiť moment, kedy omdlel, vedela len to, že mu ruka ochabla. Kým sa tlak v prechodovej komore nevráti na pôvodnú hodnotu, Griffa udrží pri živote len jej ruka. Skontrolovala, či pod skafandrom niekde nekrváca, no známky krvi nenašla.

Počula rozruch a hlasy svojich kolegov z posádky, ktorí sa snažili skoordinovať. Stevov hlas ju upokojil, no Lydiin naberal panický tón.

Vtedy si uvedomila si, že Hanka už najmenej tridsať sekúnd nepočula.

Čas sa spomalil, ten okamih sa predlžoval. Vanesse zovrela žalúdok.

Keď mala šesť rokov, mama jej oznámila, že otec zomrel. Nepamätala si, čo presne jej mama vtedy povedala, v pamäti jej zostal len okamih pred tým, keď sa na ňu mama nemo pozerala, no nedokázala prehovoriť. Bol to len okamih, no Vanessa pochopila, že sa stalo niečo strašné. Prezradilo jej to ticho, ktoré predchádzalo maminým slovám.

Teraz si na to ticho spomenula.

RAY VSTAL. „LETOVÁ KONTROLA, TU LEKÁR. JOHNHOVI GRIFFINHOVI klesá tep.“

Joan sa snažila spomaliť vlastný dych.

„Hank stratil vedomie,“ oznámila Lydia a dodala: „Myslím, že aj Steve.“

Jack zbledol a rýchlo pozrel na Joan. „Udržuj spojenie s Danesovou.“

„Rozumeli sme, *Navigator*,“ odvetila Joan, no každé slovo jej oťaželo v ústach ako balvan. „Počujeme vás.“

Jack: „Nech Danesová ďalej hľadá miesto úniku, ale musí tiež ustrážiť, aby bol N₂ nastavený na maximum. Fordovú nechaj pri Griffovi v prechodovej komore, nech naňho dozrie.“

„Jasné,“ prikývla Joan a pripojila sa na spoločný rádiový kanál. „*Navigator*, tu Houston. Danesová, potrebujeme, aby si čo naj-skôr našla miesto úniku. Vidíme, že dusík sa naplno valí dnu, ale k zvýšeniu tlaku v kabíne nedošlo.“

„Myslím, že...“ začala Lydia, no nedopovedala.

„*Navigator*? *Navigator*, tu Houston, počujete ma?“ zvolala Joan. Ticho.

„Lydia Danesová, počuješ ma?“

Žiadna odpoveď. Joan sa to teraz zdalo nepopierateľné, hoci ešte pred sekundou by povedala, že je to takmer vylúčené. Už len simulovať pri tréningu stratu všetkých troch v kabíne by bola hrôza, v skutočnosti sa to nikdy stať nemalo.

Napäto sa predklonila. „*Navigator*, tu Houston, ozvite sa!“

Ray: „Letová kontrola, tu lekár. Vzhľadom na rýchlosť poklesu tlaku sú Hagen, Redmond a Danesová určite v bezvedomí

a vzhľadom na dĺžku dekompresie sa dokonca obávam, že môžu byť mŕtvi.“

Ten okamih doľahol na Joan plnou váhou, šija jej stuhla, hlava oťažela.

Greg: „Šéf, tu EECOM. Tlak v kabíne stúpa.“

Jack: „Stúpa? Potvrďte, že ste povedali *stúpa*.“

„Stúpa, pane. Tlak v kabíne sa vracia na normálnu úroveň.“

„Takže Danesová tú dieru napokon našla,“ zamrmľal Jack.

Joan sa pripojila na komunikačný kanál. „*Navigátor*, tu Houston. Môžete potvrdiť, že ste našli dieru a zaplátili ju?“

Ray: „Nedokáže odpovedať.“

„Lydia, ozvi sa!“ zopakovala Joan.

Nič.

Nič.

Nič.

A zrazu Vanessin hlas: „Houston... Myslím, že som jediná, kto tu zostal.“

PRED SIEDMIMI ROKMI

JOANINA MLADŠIA SESTRA JEJ RAZ RÁNO ZAVOLALA A POVEDALA JEJ o reklame, ktorú predchádzajúci večer videla v televízii.

„Zaznelo tam: ‚Toto je vaša NASA.‘“

„Čože?“ začudovala sa Joan. Bola v kuchyni, práve si nalievala kávu a telefón si pri uchu pridržala plecom. O chvíľu sa chystala skočiť do auta a odísť na Rice University. Jej prvou prednáškou v ten deň bol úvodný kurz o vesmíre, ktorý škola ponúkla prvákom všetkých študijných odborov. Hoci Joan získala doktorát za analýzu magnetických štruktúr v slnečnej koróne, svoje odborné znalosti mrhala na to, aby osemnásťročným študentom objasnila definíciu parseku. Keď zdvorilo požiadala šéfa katedry, aby jej zveril iný predmet, poznamenal, že „niekto to robiť musí“. A úplnou náhodou bola ten *niekto* ona, jediná žena na katedre.

„Čo podľa teba znamená ‚Toto je vaša NASA?‘“

„Povedala to tá herečka zo *Star Treku*. Joan, počkaj, niekde som si to zapísala. Tú reklamu som videla tesne pred tým, ako som šla uložiť Frances do postele, ale stihla som nájsť pero, skôr ako sa

to skončilo. Toto je presné znenie: ‚Toto je vaša NASA, vesmírna agentúra, ktorej poslaním je zlepšiť kvalitu života na planéte Zem.‘ Aha, už som si spomenula. Tá herečka sa volá Nichelle Nicholsová! Skoro mi oči vypadli. Robia nábor nových astronautov. Vedcov. A výslovne povedali, že chcú ženy!“

Joan prikryla kávu viečkom. „Vážne povedali, že chcú vedkyne?“

Keď mala dvanásť rokov, čítala v novinách článok, v ktorom sa spomínal FLAT – výcvik astronautiek, ktoré sa zapojili do projektu s názvom *Ženy vo vesmírnom programe*. Skupinu trinástich žien osobne vybral a trénoval William Randolph Lovelace II, lekár, ktorý pomáhal s výberom astronautov pre program Mercury. Toto urobil na vlastnú päsť v nádeji, že NASA si uvedomí potenciál kandidátok.

Lenže z článku, v ktorom sa Joan prvýkrát dočítala o programe FLAT pre odvážne ženy, ktoré sa chceli stať astronautkami, sa zároveň dozvedela o jeho zániku, keďže ženy z FLATu potrebovali súhlas NASA, aby mohli absolvovať záverečné testovanie na Náморnej škole leteckej medicíny. Niekoľko dní pred ich plánovaným príchodom im však oznámili, že NASA ich žiadosť zamietla.

Pri vypočutí v Kongrese mnohé z týchto žien vypovedali o rodovej diskriminácii, no názor vedenia NASA na výcvik astronautiek to nezmenilo. John Glenn, prvý Američan, ktorý obletel Zem, sa dokonca verejne vyjadril, že neprijímať ženy medzi astronautov je „faktom nášho spoločenského poriadku“.

Joan celý život pozerala na hviezdy, ale samu seba si v skafandri nepredstavovala už dávno.

„Jednoznačne použili výraz *vedkyne*,“ uistila ju Barbara. „A jednoznačne padlo slovo *ženy*.“

Joan odložila kávu a chytila telefón do ruky. „Naozaj si myslíš, že by zo mňa mohla byť astronautka?“ opýtala sa.

„Študuješ hviezdy. Koho iného by mohli potrebovať?“

„Neviem. Vážne si myslíš, že by som sa mala prihlásiť?“

„Ach, kašli na to. Úplne si to zabila,“ vzdychla Barbara a zavesila.

Keď sa ozval oznamovací tón, Joan pomaly položila slúchadlo do vidlice a chvíľu na ňom nechala ruku.

O dva týždne požiadala o prihlášku, no Barbare to nepovedala.

Pri vyplňaní sa na formulár ledva dokázala poriadne pozrieť. *Ja a astronautka?* No napokon sa vybrala do knižnice, skopírovala si svoju osobnú dokumentáciu, v ktorej uviedla všetko, čo doteraz na Zemi dosiahla, a potom to celé napchala do veľkej obálky.

Hneď zašla na poštu a rýchlo vhodila obálku do schránky. Už sa nechcela zožierať pochybnosťami.

Keď sa jedného januárového rána vybrala z domu na fakultu, kde ju čakal ďalší úvodný kurz, na príjazdovej ceste k bytovému komplexu uvidela noviny. Zdvihla ich a do očí jej padol titulok.

„NASA SI VYBRALA 35 NOVÝCH KANDIDÁTOV NA ASTRONAUTOV VRÁTANE ŠIESTICH ŽIEN.“

S námahou preglgla, keď ju začali štipať oči. Nastúpila do auta, noviny hodila na sedadlo spolujazdca a sedemnásť minút len cívela na volant.

Bolo to prvý raz za celú jej akademickú kariéru, čo na prednášku dorazila neskoro.

O ROK NESKÔR, V ROKU 1979, Joan práve vchádzala do spoločenskej miestnosti, keď začula Dr. Siskina, vedúceho katedry, ako hovorí kolegovi, že NASA opäť otvorila prijímacie konanie pre astronautov a hľadajú konkrétne astronómov a astrofyzikov.

Predstierala, že si z chladničky vyberá obed, no v duchu rýchlo prebrala, aké má možnosti. O desať minút už bola pri stole a vypisovala ďalšiu žiadosť o prihlášku.

V tom roku dostalo pozvánku do Johnsonovho vesmírneho strediska na týždňové pohovory stodvadsaťjeden uchádzačov rozdelených do dvadsaťčlenných skupín.

Tentoraz bola jednou z nich aj Joan.

Večer po príchode sa ubytovala v hoteli Sheraton Kings Inn a vyniesla si veci do izby. Na večerné informačné stretnutie prišla desať minút pred začiatkom.

Bola treťou osobou, ktorá sa v miestnosti usadila. Už tam boli dvaja muži, obaja vyzerali ako vojaci. Hneď za Joan sa vo dverách zjavila ďalšia žena.

Mala kučeravé hnedé vlasy a svetlohnedé oči, ktoré jej ešte zvýraznila olivovozelená košeľa. Na krku sa jej leskla tenká zlatá retiazka.

Vybrala si miesto pár stoličiek od Joan. Neusmiala sa, ani nepozdravila. Joan nemala žiadny konkrétny dôvod niečo k nej cítiť, hádam len to, že teraz už nebola jedinou ženou v sále.

Sledovala, ako postupne prichádzajú ďalší ľudia, a po chvíli ich v duchu začala deliť na vedcov a na vojakov. Steve Hagen to neskôr vyjadril jednoduchšie: „V zbore astronautov sú dva typy ľudí: učení magori a vojaci.“ Ženu v olivovozelenej košeli Joan v ten večer ešte nevedela zaradiť.

Muž stojaci vpredu si odkášlal. Mal nakrátko ostrihané prešedivené vlasy pedantne rozdelené cestičkou a fúzy, ktoré mu už tiež začínali šedivieť.

„Som Antonio Lima, riaditeľ letových operácií v Astronautickom úrade,“ predstavil sa a dodal: „Všetkých vás srdečne vítam.“

Joan sa rozhládla okolo seba a pokúsila sa pozrieť na osadenstvo miestnosti mužovými očami. Všetci mu museli pripadať absolútne neskúsení. Totálni zelenáči.

„Ak ste sem dnes dorazili, patríte k hŕstke vybraných uchádzačov, o ktorých sme presvedčení, že by mohli byť prínosom pre NASA a pre tento národ. V priebehu nasledujúceho týždňa vyhodnotíme

schopnosti každého z vás a zvažíme, ako by sa dali využiť v širšom zbere astronautov. Kandidáti na astronautov, teda tí z vás, ktorí budú mať to šťastie, že ich vyberú do výcviku tu v NASA, musia byť fyzicky zdatní, psychicky odolní a odborne pripravení na úlohu, ktorá ich čaká.“

Vtom sa do miestnosti potichu vkradol nejaký muž a sadol si na stoličku najbližšie k dverám. Joan pozrela na hodinky. Meškal dve minúty. Musel vedieť, že neskorým príchodom sa odpísal.

„Ste tu preto,“ pokračoval Antonio, „lebo NASA sa chystá odštartovať svoje dosiaľ najväčšie a najpriekopníckejšie dobrodružstvo: program raketoplánov. Doteraz bol prieskum vesmíru obmedzený na výnimočné a pomerne zriedkavé udalosti, no už čoskoro sa stane rutinou.“

Antonio odkryl výkres na stojane a ukázal im plán kozmickej lode. Všetci v miestnosti zvedavo natiahli krky. Koncept raketoplánu Joan poznala, no možnosť dozvedieť sa tak detailne, ako by mal fungovať, jej zrýchlila tep.

„V histórii NASA sú raketoplány prvé kozmické lode navrhnuté tak, aby sa dali použiť opakovane,“ povedal Antonio. „S flotilou raketoplánov môžeme znova a znova vzlietať na nízku obežnú dráhu. Štarty sa budú konať na mesačnej báze, možno dokonca aj na týždenej. Budeme prepravovať náklad, ktorý sa má umiestniť vo vesmíre, a budeme vykonávať experimenty. Veríme, že na misiách raketoplánov, ktoré dnes vyvíjame, si postupne vybudujeme trvalú prítomnosť vo vesmíre vrátane vesmírnej stanice a pilotovaných letov na Mars.“

Antonio vzal do ruky ukazovadlo.

„Toto je orbiter, družicový stupeň raketoplánu,“ ukázal na hlavnú časť raketoplánu.

„Odštartuje s externou palivovou nádržou a dvoma prídavnými raketovými motormi na tuhé palivo – jedným na každej strane.“ Odložil nákres, pod ktorým sa ukázal ďalší, zložitejší.

„Keď raketoplán odštartuje, vonkajšia palivová nádrž a prídavné motory odpadnú a orbiter vystúpi na nízku obežnú dráhu okolo Zeme. Čo sa týka posádky,“ ukázal na prednú časť raketoplánu, „tá sa bude nachádzať tu, na letovej palube, a tu, na strednej palube.“

Letová a stredná paluba boli v porovnaní so zvyškom orbitera maličké. Joan, ktorá si začínala uvedomovať rozmery, sa nezdržala úsmevu.

„Keď sa raketoplán dostane na obežnú dráhu, bude sa vo výške približne tristodvadsať kilometrov pohybovať rýchlosťou približne osem kilometrov za sekundu a Zem obletí raz za deväťdesiat minút. Po ukončení misie sa astronauti vrátia na Zem. Na rozdiel od predchádzajúcich programov, keď staršie kozmické moduly pristávali na padákoch do vody, raketoplán po úspešnom návrate do atmosféry poletí podobne ako bežné lietadlo a pristane na dráhe niektoorej z našich základní.“

Antonio odstúpil, chvíľu počkal, aby poslucháči uvedené fakty spracovali, a potom pokračoval:

„Dúfam, že ste si už uvedomili, že sa pozeráte na kozmickú loď, akú sme doteraz nevideli. Raketoplán nie je jeden celok. Je to trojdielny stroj s modulárnou funkčnosťou – pri štarte je to raketa, na obežnej dráhe funguje ako vesmírna stanica alebo ako kozmická loď a pri návrate na Zem pristáva ako lietadlo. A práve toto nám umožní otvoriť novú éru vo výskume vesmíru.“

Joan pocítila v bruchu motýle. Rovnaký pocit mala, keď ju rodičia ako dieťa vzali do kalifornského národného parku Joshua Tree, kde prvýkrát uvidela žiariaci pás Mliečnej cesty.

„Misie NASA nie sú bez rizika,“ pokračoval Antonio. „Svoj život zveríte do rúk svojim šéfom, kolegom astronautom a tiež výskumníkom a inžinierom, ktorí umožňujú výskum vesmíru. No tí z vás, ktorých si NASA vyberie, sa môžu dostať medzi tých neveľa ľudí,

ktorí môžu povedať, že opustili Zem a môžu nám ostatným podať správu, ako naša planéta vyzerá z dialky. Otvoríte bránu a uvediete nás do budúcnosti. Uisťujem vás, že toto bude najväčší technologický úspech v histórii NASA. Možno dokonca najprelomovejší počin v dejinách ľudstva.“

Joan sa snažila stráviť, akú obrovskú šancu má na dosah ruky, no vtom zachytila pohľad ženy s kučeravou hrivou, ktorá sedela o pár miest ďalej. Chvíľu na seba pozerali.

Naozaj sa to deje?

Za uplynulý týždeň absolvovala u špecialistov, ktorí sa starali o zdravie leteckého personálu, kompletne vyšetrenia vrátane monitorovania srdcovej frekvencie, testov sluchu a zraku a odberov krvi. To, ako sa jej štúrali v tele, ju až šokovalo.

Bola však odhodlaná ukázať všetkým hodnotiteľom z NASA, že im môže ponúknuť presne to, čo potrebujú: odhodlaný, stoický pokoj.

Pripojená k monitoru sa postavila na bežecký pás a prebehla viac ako osem kilometrov, než začala spomaľovať.

Absolvovala pohovory, ktorých intenzívny tón spôsoboval, že ešte aj odpoveď na otázku typu „chcete, aby som stiahol termostat?“ sa zdala zložitá. Na všetky položené otázky však odpovedala pokojne a jasne.

Najviac ju bavilo, keď ju obliekli do skafandra a prikázali jej vliezť do bielej textilnej gule s metrovým priemerom. Jej jediným zdrojom vzduchu bola kyslíková fľaša. Dostala pokyn, aby tam zostala pätnásť minút. V momente, keď vošla dnu a precítila tichú samotu, pochopila.

Toto nebol test praktickej zručnosti alebo technických schopností. Chceli zistiť, či nespanikári, či bude schopná zniesť izoláciu v uzavretom priestore. V duchu sa usmiala. Brnkačka.

Zaspala.

O DVA MESIACE JEJ JEDNÉHO večera v byte zazvonil telefón. Práve večerala jedlo prinesené z čínskej reštaurácie a kreslila portrét Frances, ktorý chcela Barbare venovať k narodeninám. Odložila ceruzku a prešla k telefónu.

Bol to Antonio. „Stále máte záujem pridať sa k zboru astronautov NASA?“ opýtal sa.

Zahľadela sa do stropu a skúsila sa upokojiť. Pripadala si ako hrdinka filmu, ktorá si práve vypočula žiadosť o ruku. „Áno,“ odvetila. „Pravdaže.“

„Výborne, tešíme sa, že vás budeme mať na palube, Joan. Šestnásti z vás sa k nám pridajú ako Skupina 9. Osem kandidátov na pilotov a osem kandidátov na špecialistov misie ako napríklad vy. Nie som si istý, či ste sa vo výcvikom centre zoznámili s Vanessou Fordovou, ale pri pohovoroch bola v tej istej skupine ako vy. Aj ona sa dostala do výberu a ponuku prijala. Z tejto skupiny ste postúpili do finále len vy dve.“

„Takže z našej skupiny ani jeden muž?“ spýtala sa Joan a nemohla uveriť, že jej to vyletelo z úst, no Antonio sa len zasmial.

„Nie. Nesplňali požadovanú úroveň, jednoducho na to nemali.“

LETO 1980

KEĎ SA JOAN DOZVEDELA, ŽE JU VYBRALI DO ZBORU ASTRONAUTOV,
v nasledujúcich mesiacoch urobila tri veci.

Najprv dala výpoveď na univerzite.

Katedra fyziky a astronómie pre ňu usporiadala rozlúčkovú párty. Pri mise s punčom sa doktor Siskin opýtal – tónom, ktorý sa jej zdal až priehľadne pochybovačný –, ako sa jej to podarilo. „Asi som mala šťastie,“ odvetila, no hneď to olutovala.

Vedela, že Siskin a muži ako on jej nikdy nevenovali pozornosť, jednoducho si ju nevšímali. Bola na to zvyknutá. Koniec koncov, nebola Barbara. Nikdy neupútala pozornosť celej miestnosti tým, ako skvelo vyzerala v šatách alebo ako pohotovo vedela reagovať. Keď bola v puberte, matka skonštatovala, že každá z jej dcér má vlastné silné stránky. Tie Barbarine sú hlučné a Joanine tiché, no obe jej dcéry sú výnimočné, každá svojím vlastným spôsobom. Keď to matka vyslovila, Joan ju vďačne objala.

Uvedomovala si, že ľudia ju často prehliadajú. Bola priemernej výšky a trochu pri tele. Obliekala sa jednoducho. Svetlohnedé vlasy

jej siahali po pleciah, no nenosila ich našuchorené ako iné ženy, len voľne stiahnuté. Niekedy, keď sa videla na fotografiách, samu ju prekvapil jej krásny úsmev a jamky, vďaka ktorým pôsobila jej tvár priateľsky a optimisticky. Na strednej jej to vravieval Adam Hawkins, no neočakávala, že si to všimne aj niekto iný.

Takisto neočakávala, že sa jej bude niekto vypytovať, čo robí vo voľnom čase (bola klasicky vzdelanou klaviristkou, zabehla dva maratóny, bola vášnivou knihomolkou a amatérskou portrétistkou). Keď ľudia prišli do jej kancelárie a uvideli na stene niektoré z jej kresieb, vedela, že budú predpokladať, že ich niekde kúpila. A ak tie kresby niekto obdivoval, nikdy sa nepriznala, že ich vytvorila ona. Nestála o pochvaly a už dávno jej nikto nepoložil otázku o nej samej, takže o jej výtvarnom nadaní sa nik nedozvedel. Joan nachádzala pokoj v tom, že si ju nikto nevšíma.

Preto bolo pre mužov na jej katedre, z ktorých viacerí tajne verili, že sú predurčení na víťazstvo, obrovským šokom, keď sa dozvedeli, že žena, ktorú prehliadali, ich predbehla v pretekoch, o ktorých ani nevedeli.

Joan sa rozhládla po miestnosti, odložila nedopitý pohár a zo svojej rozlúčkovej párty sa vytratila.

DRUHÁ VEC, KTORÚ UROBILA, bolo oznámenie rodine, že sa stala kandidátkou na astronautku.

„A stalo sa to len preto, lebo si mi navrhla, aby som sa prihlásila,“ povedala Barbare do telefónu.

„Čože? Ja?“

„Ty si ma upozornila na tú reklamu.“

„Aha, jasné!“ spomenula si Barbara. „No, neďakuj, nemáš za čo.“

Jej rodičia prileteli z Pasadeny. Spoločne si zašli na slávnostnú večeru, na ktorej Barbara niekoľkokrát vyjadrila nádej, že sa Joan

neodstahuje do Clear Lake. Frances ju potrebovala mať nablízku. Joan musela trikrát zopakovať, že do Clear Lake sa presťahovať musí. Byty boli hneď vedľa Johnsonovho vesmírneho strediska. Bolo to len tridsať minút od jej súčasného bydliska a ona by si za nič na svete nenechala ujsť ani sekundu, ktorú mohla stráviť s Frances.

Naklonila sa k nej a pobožkala ju na temeno.

Kým bola Frances bábätko, Joan s ňou robila kadejaké kúsky, otáčala ju hore nohami, nosila ju na pleciach, hádzala na posteľ. Na také zábavky už bola jej neter priveľká, no pobožkať ju na temeno mohla Joan kedykoľvek, i keď v budúcnosti asi bude musieť vyliezť na stoličku, aby na ňu dočiahla.

Joan a Barbara sa v detstve hrávali spolu celé hodiny – Joan bola vždy lekárka, zdravotná sestra alebo učiteľka, Barbara zasa predstierala, že je speváčka, baletka alebo krasokorčuliarka. No len čo sa Barbara dostala na prah puberty, ich spoločné hry sa skončili. Barbaru začali lákať veci, o ktorých Joan nič nevedela.

Hoci bola o štyri roky mladšia, na svoj prvý žúr sa tajne vykradla skôr ako jej staršia sestra, aj prvý bozk či prvý drink okúsila dlho pred Joan. Čo mohla Joan ponúknuť niekomu, kto bol založený oveľa svetskejšie než ona? Ako mohla Barbara vzhliadať k sestre, ktorá za ňou tak zaostala?

O niekoľko rokov neskôr, keď si Joan robila doktorát na Kalifornskom technologickom inštitúte a Barbara bola v treťom ročníku na vysokej škole, raz zavolala staršej sestre uprostred noci a s plačom je oznámila, že je tehotná.

„Si jediná, komu to môžem povedať,“ vzlykala.

Joan nemohla uveriť vlastným ušiam. Šok jej nespôsobil situáciu, v ktorej sa jej setra ocitla, keďže Barbara otehotnela a potratila prvý raz už ako tínedžerka. Šokovalo ju, že to zavolala práve jej.

„Čo mám robiť?“ spýtala sa Barbara. Telefonovali spolu tri hodiny, podrobne to celé prebrali. Joan sa pri tom rozhovore dozvedela

veľa prekvapivých informácií. Napríklad, že Barbara nevie, ktorý z jej kamošov je otcom dieťaťa, ani to nie je ochotná zisťovať. Také poníženie odmietla podstúpiť. Na prednášky prestala chodiť už pred niekoľkými týždňami a pred rodičmi sa to rozhodla utajiť čo najdlhšie.

Joan sa snažila nájsť slová, ktorými by zareagovala na poslednú informáciu, no vtom sa vrátila Barbarina spolubývajúca a Barbara hovor ukončila.

O dva dni zavolala znova, tentoraz úplne iným tónom.

Uvedomila si, že to, čo sa jej prihodilo, je vlastne skvelé! To tehotenstvo je odpoveď na otázku, ako má naložiť so svojím životom. Takto! Dôvod, prečo ešte nenašla nič, čo by ju napĺňalo, bol ten, že čakala na toto dieťa, aby jej životu konečne dalo zmysel a cieľ.

Joan bolo jasné, že Barbara nechápe váhu tejto životnej roly, ale s tým sa nedalo veľa urobiť.

„Myslíš, že budem dobrou matkou?“ spýtala sa jej Barbara.

Joan si ju ako matku vôbec nedokázala predstaviť, ale nemienila to komplikovať. „Barb, vždy si bola neuveriteľná vo všetkom, do čoho si sa pustila.“

„Joan, ďakujem za povzbudenie. Veľa to pre mňa znamená.“

Odvtedy jej Barbara volávala čoraz častejšie. Raz potrebovala peniaze na byt, potom pomoc s tým, aby jej vrátili školné, keďže z fakulty oficiálne odišla. A potrebovala mať Joan pri sebe, keď to konečne pôjde oznámiť mame a otcovi. *Barbara bola v núdzi. Barbara potrebovala to, Barbara potrebovala hento.*

Rodičov totálne vyviedlo z miery, že Barbara otehotnela ako slobodná a zanechala štúdium na vysokej. Obaja soptili a Barbara požiadala Joan, aby ju pred nimi bránila.

Keď sa matka ponúkla, že bude pri Barbare, keď sa dieťa narodí, Barbara o túto službu požiadala Joan.

Keď v máji prišla na svet Frances, nádherné krehké stvorenie, prvá ju držala v náručí Joan a podala ju matke, aby mohla vnučku popestovať. Aj Francesin rodný list vyplnila Joan.

Frances Emerson Goodwinová.

Joan potom celé mesiace spávala na gauči v Barbarinom novom jednoizbovom byte v Houstone. Musela. Frances potrebovala niekoho, kto by s ňou chodil na kontroly k lekárovi, kto by ju kolísal, keď plakala, a kto by ju nakrímil, keď Barbara od vyčerpania zaspala tak tvrdo, že ju nebolo možné zobudiť. *Frances potrebuje, Frances potrebuje, Frances potrebuje.*

Držať v náručí dieťa bola pre Joan zvláštna novinka. Vždy mala pocit, že by mohla malej ublížiť, nebodaj jej niečo zlomiť, a stále sa bála, či jej správne podopiera hlávku. Frances trpela prvých pár mesiacov kolikami, bývali dni, keď neprestávala plakať, hoci ju Joan nosila na rukách a hojďala. Joan občas cez jej hlasný nárek nepočula ani vlastné myšlienky.

Rozmýšľala, ako sa do tej situácie dostala. Starat' sa o dieťa? Toto nebol život, aký si predstavovala.

Jej bystrý, prenikavý mozog – jej najkrajší sval – sa z nedostatku spánku premenil na kašu. Keď si niekedy nevedela rady, vyniesla Frances z bytu, zahľadela sa na nočnú oblohu a rozprávala malej o fázach Mesiaca. Frances vtedy spokojne mrnkala. Pravdepodobne to spôsobil chladný nočný vzduch, no Joan mala dojem, že malá začína vnímať, možno dokonca sleduje Joanin prst, ktorý bol pre ňu svetlým bodom proti tmavej oblohe. *Možno práve toto bola jej rola pri Frances. Možno toto bude ich spoločný jazyk.*

Lenže ten krátky okamih, keď mala pocit, že vie, čo robí, alebo že má s Frances hlboké prepojenie, bol prchavý, rýchlo sa pominul. Zvyšok času, ktorý venovala starostlivosti o neter, mávala skôr pocit, akoby sa po kolená brodila v blate.

Napriek tomu urobila, čo od nej Barbara chcela, a len čo to bolo možné, požiadala o preloženie na Rice University v Houstone, aby to mala k sestre a neteri čo najbližšie.

„Nerozumiem, prečo to musíš byť práve ty,“ povedala matka, keď Joaninej žiadosti vyhoveľi a ona začala plánovať sťahovanie. „Prečo pri nej nemôžem byť ja? Prečo nemôžem pomáhať s vlastným vnúčaťom?“

Joan nevedela, ako jej povedať, čo už všetci vedeli: Barbara si vybrala ju a Barbara vždy dostala, čo chcela.

Pri spätnom pohľade si však uvedomila, že veci sa napokon vyvinuli presne tak, ako to jej život potreboval – aj keď to nebolo podľa jej plánov. Osud jej dal niečo, o čom ani nevedela, že to potrebuje. Tých krátkych chvíľ strávených s Frances, keď jej z dvora ukazovala dorastajúci Mesiak, zabávala ju bublinami z bublifuku, učila ju poznávať tvary, alebo ju štekľila pod bradou, až sa malá zachádzala od smiechu, bolo čoraz viac a prichádzali každý deň. Predlžovali sa a zapúšťali korene. A keď Joan jedného dňa pred rokmi zobrala Frances na ihrisko a sledovala, ako sa na šmykľavke spriatelila s iným dieťaťom, uvedomila si, že si nedokáže predstaviť dobrý týždeň bez toho, aby sa aspoň raz nedotkla Francesiných ružových líčok. Po štekľíť neter pod bradou a počúvať jej smiech, to už bude potrebovať navždy.

Keď Frances v ten deň pri večeri pozrela na Joan, usmiala sa. Mala šesť rokov. Jej svetlohnedé vlasy po pleciah už neboli detským páperím a jej jasnomodré oči čoraz jasnejšie vnímali všetko, čo sa dialo okolo nej. Lakované topánočky s remienkom cez priehlavok a nazberkané šatočky prestala nosiť už pred rokom, teraz chodila v menčestrových nohaviciach a tričkách. Začala používať slová ako napríklad „príšerné“ a „kľúčové“, ktoré by od nej Joan nečakala, prekvapilo ju, že ich vôbec pozná. Frances už nemala „skvelý“ deň, ale „úchvatný“, a keď ochutnala nové jedlo, ktoré jej nesadlo,

nepovedala, že je „zlé“, ale „zvláštne“. A v škole preskočila prvý ročník.

Joan mala pocit, akoby sa Frances narodila len včera, no už chodila do druhej triedy a Joan sa chystala byť astronautkou.

„Joanie?“

„Áno, Franny?“

„Moment! Nikto ma nevolá Franny, len ty.“

„A ty si jediná, kto ma volá Joanie!“

Frances sa zasmiala. „Keď si nájdeš nové bývanie, môžem ťa navštíviť?“

„Nijaké nové bývanie mať nebude,“ vyhlásila Barbara.

TRETIA VEC, KTORÚ JOAN urobila, bola, že sa o niekoľko dní zastavila u Barbary s veľkou bábovkou z pekárne na rohu a poslednýkrát svojej sestre vysvetlila, že sa naozaj sťahuje.

„Tak dobre,“ prikývla Barbara, „ale aj tak si musíš brávať Frances na víkendy. Opatrovateľku si nemôžem dovoliť.“

„Budem sa s ňou stretávať cez víkendy rovnako ako doteraz.“

„Ty si fakt unesená, že ťa vybrali medzi astronautov, čo?“ vyhlkla Barbara a bábovku odstrčila nabok. Joan to gesto okamžite pochopila ako trest.

„Hej,“ prikývla, „no zároveň sa bojím, a to spôsobom, akým som sa ešte v živote nebála, čo je podľa mňa dobré znamenie. Je to vzrušujúce.“

„Máš šťastie, že môžeš robiť niečo také,“ prehodila Barbara miernejším tónom. „Nijaké dieťa, nijaký manžel... nič ťa nebrzdí. Často premýšľam, kam by som sa vybrala ja, keby som mohla. Najskôr do Londýna alebo do Paríža... no ty ideš ku hviezdám. Myslíš na oveľa väčšie veci.“

Joan zovrelo hrdlo.

Koncom toho týždňa zbalila veci, čo mala v byte, a keď prišla sťahovacia firma, všetko naložili a odišli. O necelú hodinu otvorila dvere svojho nového bytu. Voňal čerstvou farbou.

Večer sa išla poprechádzať po svojej novej štvrti a stretla Donnu Fitzgeraldovú a Johna Griffina, dvoch ďalších špecialistov, ktorí sa stali súčasťou Skupiny 9. Pamätala si ich zo dňa, keď NASA pozvala nastupujúci ročník na spoločné fotenie.

Donna mala modré oči a takú hustú a pružnú tmavohnedú hriavu, že Joan okamžite napadlo, že vyzerá ako z reklamy na nejaký zázračný šampón. A John Griffin s nenúteným úsmevom na tvári a s vejárikmi vrások okolo očí mal ten najupokojujúcejší hlas, aký Joan kedy počula. Bol tichý a chraplavý a Joan si ho obľúbila hneď, ako Johna počula prehovoriť.

„Zjavne nie sme takí originálni, ako si myslíme,“ utrúsila Donna. „Pridaj sa k zboru astronautov a týždeň pred začiatkom výcviku si nájdeš jednoizbový byt hneď vedľa kampusu.“

Joan sa zasmiala. „No, neviem. John má možno dvojizbový.“

„Prepáč, asi ťa sklamem,“ uškrnul sa. „Je jednoizbový, presne ako tie vaše. A som si istý, že Lydia Danesová má byt v tom istom dome. Aspoň mám dojem, že som ju tam videl.“

„Aha... tak toto fakt dosť presne vypovedá o našej originalite,“ vzdychla Joan.

Joan si bude tento moment pamätať ešte celé týždne, pretože v priebehu niekoľkých dní sa jej Donna a Griffin stali takými blízkymi priateľmi, až sa musela smiať, keď si spomenula, že Griffin vtedy oslovovala „John“.

NA PRVÉ STRETNUTIE VŠETKÝCH ASTRONAUTOV SA JOAN, DONNA a Griff vybrali do vesmírneho strediska spoločne, smiali sa na vlastných súkromných vtipoch a podchvíľou opakovali novú hlášku: „*Ale tu sa nič také stať nemôže.*“

Griff ju prvýkrát použil pred pár dňami, keď im rozprával, akou hviezdou bol v kampuse univerzitnej prípravky v Novom Anglicku: najlepší študent, predseda triedy a kapitán lakrosového tímu. Keď Donna nadvihla obočie, čím naznačila, že Griff možno očakáva, že rovnakou hviezdou bude aj v NASA, rýchlo dodal: „Ale tu sa nič také stať nemôže.“ A všetci traja vybuchli do smiechu.

Ani nie o pol hodiny použila tú istú hlášku Donna, keď im rozprávala o svojom kedysi dramatickom a nestálom lúboštnom živote.

Joan im potom opísala, ako ju takmer každý, koho kedy poznala, považoval za kockatú hlavu zbláznenú do astronómie, a ironicky dodala: „Ale tu sa nič také stať nemôže.“ Samu ju prekvapilo, ako trefne to tým tónom vypointovala.

Keď v to ráno vchádzali do kampusu, zbadali pred sebou Lydiu Danesovú. Bola drobná – nemala viac ako stopäťdesiatosem centimetrov, telo štíhle a pevné, no Joan v nej videla niečo až desivo nepremožiteľné. Možno to bolo tým, že Lydia sa pohybovala s takým intenzívnym sústredením, akoby sa bála, že ak si bude prechádzku užívať, hrozí jej mrhanie časom.

Donna sa Lydie predchádzajúci večer opýtala, či by sa s nimi nechcela ráno prejsť, no odpovede sa nedočkala.

„V každej skupine sa nájde niekto, kto si namýšľa, že je taký dokonalý, že ani jeho hovno nesmrdí,“ zavrčala Donna.

Griff sa zháčil. „Donna, no tak...“

„Nehovor to,“ zastavila ho Joan.

„Ale tu sa nič také stať nemôže,“ dodal.

Joan pokrútila hlavou a usmiala sa.

Donna trvala na svojom. „Vravím vám, že tá baba nemá spoločoby.“

Joan pohľadom sledovala Lydiu kráčajúcu pred nimi. „Nemala by si to brať osobne,“ prehodil Griff.

„Namýšľa si, že jej tu nikto nie je roveň,“ povedala Donna. „Svedčí o tom spôsob, akým ľuďom vysvetľuje, že ja som len obyčajná lekárka na pohotovosti, zatiaľ čo ona robí úrazovú chirurgiu.“

Kým Donna hovorila, Joan si začala všímať architektúru kampusu. Brutalistické škatuľovité budovy, samé okno a betón. Najlepšie roky už mali za sebou, ale ich čistý dizajn bol nadčasový.

Keď sa však pozrela na budovu riadiaceho strediska vesmírnych letov, niečo v nej zavibrovalo. Centrum malo v sebe niečo jedinečné, štýlom pripomínalo éru misie Apollo zo šesťdesiatych rokov. Joan zastala v polovici kroku, akoby si až vtedy naplno uvedomila význam miesta, na ktorom sa ocitla.

Som v NASA.

Do konferenčnej miestnosti dorazili minútu pred začiatkom stretnutia, no Joan to vnímala ako štvorminútové meškanie.

Všetci traja zostali stáť pozdĺž stien, dodržiavajúc nevyslovenú hierarchiu, že stoličky sú len pre astronautov a kandidáti by mali stáť bokom. V miestnosti bolo cítiť napätie, ktoré Joan nevedela pomenovať. Niektorí astronauti sedeli rozvalení s natiahnutými nohami, aby zaberali čo najviac miesta, a vôbec sa nesnažili uvoľniť miesto pre nových kandidátov. Joan, Donna a Griff sa mlčky zoradili pri stene. Lydia na nich ledva pozrela. Posledná osoba, ktorá vbehla dnu tesne pred tým, ako Antonio začal hovoriť, bola Vanessa Fordová.

Kučeravé vlasy mala stiahnuté dozadu, telo držala vzpriamene, takže vynikla jej vysoká postava a široké plecia. Zložila si slnečné

okuliare a zastrčila si ich do vrecka na košeli. Oči mala prižmúrené, sánku pevne zovretú. Obe ruky zopla za chrbtom, otočila sa dopredu a sústredila sa na Antonia, ktorý stál v prednej časti miestnosti.

Toto je astronautka, prebehlo Joan hlavou.

VEČER SA GRIFF A DONNA vybrali na pohárik s niektorými ďalšími kandidátni na astronautov, ktorých v NASA volali skratkou ASCA-Ni. Pozývali aj Joan, no odmietla. Sľúbila Frances, že jej zavolá a porozpráva jej o svojom prvom dni vo výcvikovom centre, a tak rovno zamierila do svojho bytu.

„Frances, vedela si, že na konci výcviku by som mohla dostať až dva odznaky?“ opýtala sa.

„Také ako môj odznak s Mickey Mousom?“

„Áno, skoro také, no tieto majú tvar hviezdy s tromi lúčmi vychádzajúcimi z kruhu svetla. Jeden je strieborný a jeden zlatý.“

„A tie odznaky ti dajú za to, že si astronautka?“

„Dúfajme, ale astronautka zatiaľ nie som,“ odvetila Joan, potiahla za skrútený kábel telefónu v kuchyni, aby ho rozmotala. Telefón bol úplne nový, mala ho len dva týždne, no šnúra sa od ustavičného používania zamotala.

„Ak zvládnem výcvik, astronautku zo mňa urobia najskôr o rok. A dajú mi ten strieborný odznak, čo znamená, že som pripravená lietať. A až ma jedného dňa vyberú na misiu a poletím tam hore, po návrate mi dajú ten zlatý ako symbol, že som bola vo vesmíre.“

„Nemôžem uveriť, že moja teta poletí do vesmíru.“

„Možno sa to jedného dňa stane.“ Joan si pridržala telefón medzi plecami a uchom, vybrala z mrazničky večeru a vložila ju do rúry.

„Aj ja chcem byť astronautka,“ vyhlásila Frances.

Úžasné, v akých časoch Joan žila! Pokojne mohla svojej neteri povedať, že astronautkou sa stať môže.

„Ak na tom budeš tvrdo pracovať, určite sa ti to podarí,“ uistila ju. „A teraz si choď vyčistiť zuby. A dôkladne každý jeden. Pamätáš, čo povedal zubár, keď ti teraz vyrástli stoličky?“

„Jasné,“ zasmiala sa Frances. „Vydrhnem si ich.“

Keď Joan zložila, pozrela do rúry na svoju stále napoly zmrazenú večeru a uvedomila si, že sa jej zmocňuje známy smútok. Vypla rúru, jedlo vrátila do chladničky a vybrala sa na večeru do francúzskeho bistra. Išla rovno k pultu, objednala si šalát Caesar a kuracinu na víne, potom vytiahla z tašky knihu a začala čítať, no ani sa nedostala k druhému odseku, keď si k nej niekto prisadol.

Joan vedela, kto to je, ešte skôr než uvidela jej tvár. Vedela aj to, že existuje vedecké vysvetlenie pre momenty, v ktorých má človek pocit, že dokáže vytušiť budúcnosť. Náš mozog prijíma informácie takou rýchlosťou, až sa nám zdá, že reakcia prišla ešte pred podnetom, no ten pocit bol aj tak zvláštny. Chápala, prečo z toho ľudia bývajú niekedy zmätení a začnú takéto okamihy nazývať osudom.

„Ahoj,“ povedala Vanessa.

„Och.“ Joan odložila knihu. „Ahoj. Ja som Joan. Už som ťa tu videla, ale ešte sme sa oficiálne nepredstavili.“

„Ja som Vanessa.“

Joan si ju ukradomky obzrela, snažila sa na ňu necivieť. Vanessa mala zlatohnedé oči, takmer jantárové, a vlasy také tmavohnedé, že vyzerali takmer čierne, a jej husté kučery vytvárali obrovský objem.

„Teší ma, že sme sa zoznámili,“ povedala Vanessa.

Pôsobila vyrovnanejšie ako Donna a nie tak nedotkливо ako Lydia.

Joan preletelo hlavou, ako asi pôsobí na Vanessa ona. Ako knihomolka?

„Mne sa tu nikto poriadne nepredstavil,“ pokračovala Vanessa, „ale mám dojem, že všetci sa poznáte už dávnejšie.“

„Ach, to len preto, lebo sme sa stretli asi pred poldruha týždňom, keď sme sa sťahovali do rovnakého bytového komplexu.“

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy ***Atmosféra***.

Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.